

tem corrupti non potest, ut supra significatum est; unde in quantitate separata est difficultior hic modus corruptionis, quia illa non habet subjectum; non ergo potest corrupti ad destructionem subjecti. Unde ulterius est specialis difficultas circa rationem D. Thom., scilicet, haec accidentia posse per accidens corrupti, quia licet non maneat subjectum, manet tamen idem esse accidentium; hoc enim non satis esse videtur, quia hoc genus corruptionis non oritur tantum ex ipso esse, ut sic, sed ex dependentia illius e subjecto; ergo ablata hac dependentia, non poterit illud esse corrupti illo genere corruptionis.

2. Respondet discursum D. Thom. partim in philosophico principio, partim in Theologico fundari; supponit itaque ex philosophia, accidentia per accidens corrupti ad corruptionem substantiae, quod absolute verum est, non descendendo ad omnia et singula accidentia, de quo hie D. Thom. nihil dicit. Deinde ex Theologia, quamvis in Eucharistia non sit substantia panis, Christi tamen corpus ita substitui loco illius, ut tandem conservetur sub accidentibus, quamdiu substantia panis conservaretur; et e contrario ita desinat accidentia, ablata presentia corporis Christi, sicut desinerent ablata substantia; atque hinc recte concludit non minus corrupti posse hic accidentia per accidens, quam corrumpentur, praesente substantia, quia retinent idem esse, et quodammodo eamdem dependentiam, quia, licet non sit omnino ejusdem rationis, est tamen ejusdem proportionis, quoad hoc, quod ablato corpore Christi, illa accidentia destruuntur, quæ destruerentur, ablata substantia panis. Unde hanc corruptionem per accidens non est necesse intelligi de ea quæ est ad corruptionem, subjecti proprie et in rigore sumptam, sed, aut de tali subjecto, aut de eo, quod aliquo modo supplet vicem illius; et ita est sufficienter responsum ad omnes difficultates tactas. Quæ vero accidentia hoc modo corrumpantur, an omnia, vel aliqua, hic D. Thom. diserte non explicat. Dicemus tamen disputatione sequente, post sequentium articulorum explicationem in quibus aliud D. Thom. insinuat. Et haec sufficient etiam de solutionibus argumentorum.

ARTICULUS V.

Utrum ex speciebus sacramentalibus aliquid possit generari (infra, art. 8, ad secundum. Et 4, dist. 12, quæst. 1, art. 2, quæst. 4. Et 4 contra, cap. 66. Et Quodlib. 9, art. 5, ad 8. Et 1 cor. 11, lect. 4, fin.).

4. Ad quintum sic proceditur. Videatur, quod ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari. Quod enim generatur, ex aliqua materia generatur. Ex nihilo enim nihil generatur, quamvis ex nihilo fiat aliquid per creationem. Sed speciebus sacramentalibus non subest aliqua materia, nisi corpus Christi, quod est incorruptibile. Ergo videatur, quod ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari.

2. Præterea, ea, quæ non sunt unius generis, non possunt ex se invicem fieri, non enim ex albedine fit linea. Sed accidentes et substantia differunt genere. Cum ergo species sacramentales sint accidentia, videatur, quod ex eis non possit aliqua substantia generari.

3. Præterea, si ex eis generetur aliqua substantia corporea, illa substantia non erit sine accidente. Si ergo ex speciebus sacramentalibus generetur aliqua substantia corporea, oportet, quod ex accidente generetur substantia et accidentis, duo ex uno, quod est impossibile. Ergo impossibile est, quod ex speciebus sacramentalibus aliqua substantia corporea generetur.

Sed contra est, quod ad sensum videri potest, ex speciebus sacramentalibus aliquid generari, vel cineres, si comburantur, vel vermes, si putrefiant, vel pulveres, si conterrantur.

Respondeo dicendum, quod cum corruptionem unius sit generatio alterius, ut dicitur in primo de Generatione (text. 17, tom. 2), necesse est, quod ex speciebus sacramentalibus aliquid generetur, cum corrumpantur, ut dictum est (art. præced.). Non enim sic corrumpuntur, ut omnino dispareant, quasi in nihilum redigantur, sed manifeste aliquid sensibile eis succedit. Quomodo autem ex eis aliquid generari possit, difficile est videre. Manifestum est enim, quod ex corpore et sanguine Christi, quæ ibi veraciter sunt, non generatur aliquid, cum sint incorruptibilia. Si autem substantia panis, aut vini remaneret in hoc sacramento, vel eorum materia, facile esset assignare, quod ex eis generatur illud sensibile, quod succedit, ut quidam posuerunt. Sed hoc est falsum, ut supra habitum est (q. 75, art. 2 et 6). Et ideo quidam dixerunt,

quod ea, quæ generantur, non sunt ex speciebus sacramentalibus, sed ex aere circumstante. Quod quidem multipliciter appareat esse impossibile. Primo, quia ex eo generatur aliquid, quod prius alteratum et corruptum appareat. Nulla autem alteratio vel corruptio prius apparuit in aere circumstante, unde ex eo vermes, vel cineres non generantur. Secundo, quia natura aeris non est talis, quod ex eo per tales alterationes talia generentur. Tertio quia potest contingere in magna quantitate hostias consecratas comburi, vel putrefieri; nec esset possibile tantum de corpore terreno ex aere generari, nisi magna et valde sensibili inspissatione aeris facta. Quarto, quia idem potest accidere, corporibus solidis circumstantibus (puta, ferro aut lapidibus), quæ integræ remanent post predictorum generationem. Unde hæc positio stare non potest, quia contrariatur ei, quod ad sensum appetit. Et ideo alii dixerunt, quod reddit substantia panis et vini in ipsa corruptione specierum; et sic ex substantia panis et vini redeunte generantur cineres, aut vermes, aut aliquid hujusmodi. Sed hæc positio videatur esse impossibilis. Primo quidem, quia si substantia panis et vini conversa est in corpus et sanguinem Christi, ut supra habitum est (quæst. 75, art. 2 et 4), non potest substantia panis et vini redire, nisi corpore et sanguine Christi iterum converso in substantiam panis vel vini, quod est impossibile; sicut si aer sit conversus in ignem, non potest aer redire, nisi iterum ignis convertatur in aerem. Si vero substantia panis, aut vini sit annihilata, non potest iterum redire, quia quod in nihilum decidit, non reddit idem numero, nisi forte dicatur redire predicta substantia, quia Deus de novo creat aliam novam substantiam loco primæ. Secundo videatur hoc esse impossibile, quia non est dare, quando substantia panis redeat. Manifestum est enim ex supra dictis (art. 4 hujus quæst., et quæst. 76, art. 6, ad 3), quod manentibus speciebus panis et vini, manent corpus et sanguis Christi, quæ non sunt simul cum substantia panis et vini in hoc sacramento, secundum præhabita (quæst. 75, art. 2 et 6). Unde substantia panis et vini non potest redire, speciebus sacramentalibus manentibus. Similiter etiam nec eis cessantibus, quia jam substantia panis et vini esset sine propriis accidentibus, quod est impossibile. Nisi forte dicatur, quod ipso ultimo instanti corruptionis specierum, reddit, non quidem substantia panis et vini (quia illud idem instans est, in quo primo

habent esse substantiae generatae ex speciebus), sed materia panis et vini, quæ magis de novo creata diceretur, quam rediens, proprie loquendo. Et secundum hoc posset sustineri prædicta positio. Verum quia non rationabiliter videtur dici, quod miraculose aliquid accidat in hoc sacramento, nisi ex ipsa consecratione, ex qua non est, quod materia creetur, vel redeat, melius videtur dicendum, quod in ipsa consecratione miraculose datur quantitatibus dimensivæ panis et vini, quod sit primum subjectum subsequentium formarum. Hoc autem est proprium materiæ, et ideo ex consequenti datur prædictæ quantitatibus dimensivæ omne illud, quod ad materiam pertinet. Et ideo quicquid posset generari ex materia panis vel vini si adesset, totum potest generari ex prædicta quantitate dimensiva panis, vel vini, non quidem novo miraculo, sed ex vi miraculi prius facti.

Ad 1 ergo dicendum, quod quamvis non sit ibi materia, ex qua aliquid generatur, quantitas tamen dimensiva supplet vicem materiæ, ut dictum est (in corp. art.).

Ad 2, dicendum, quod illæ species sacramentales sunt quidem accidentia, habent tamen actum et vim substantiæ, ut dictum est (ibidem).

Ad 3, dicendum, quod quantitas dimensiva panis et vini reinet naturam propriam, et accipit miraculose vim et proprietatem substantiæ. Et ideo potest transire in utrumque, id est, in substantiam et dimensionem.

COMMENTARIUS.

4. Quamvis D. Thom. proponat quæstionem, an hæc generatio fiat, præcipue tamen intendit explicare quomodo fiat, nam, quod fiat, dubium non est, cum experimentis constet; difficultas ergo circa modum est, quia generatio substantialis, de qua est sermo, non fit, nisi ex materia; hic autem nulla est materia, ex qua fiat, cum constet ex corpore Christi fieri non posse. Refert ergo primo opinionem asserentem, id, quod ex speciebus consecratis generari videtur, ex aere circumstante, seu materia ejus fieri, quam opinionem dicit esse contrariam ei, quod ad sensum appetit, quod revera ita est, satisque ab ipso quatuor rationibus explicatur. Secundo refert opinionem asserentem, redire substantiam panis, ut ex illa aliquid aliud generetur, quam duabus rationibus impugnat, quarum prima est valde difficultis, quia, in ea sumit

D. Thom., substantiam panis, si annihilata est, non posse eamdem numero redire per creationem; si autem in Christi corpus conversa est, non posse redire, nisi per conversionem corporis Christi in ipsam, quæ omnia dicit esse impossibilia; hoc autem videtur esse plane falsum, quia certum est posse Deum reproducere per creationem idem individuum, etiam si in nihilum redactum sit, ut idem D. Thom. docet, Quodlib. 4, art. 5, et aliis locis, ut fuse tractavi præcedente tomo, in materia de resurrectione. Deinde constat, quamvis lignum, v. gr., sit consumum in ignem, posse Deum idem numero lignum producere, non per conversionem ignis in ipsum, sed per creationem, quia nihil est, quod limitet potentiam Dei ad unum agendi modum. Tandem certum mihi est, non esse impossible Deo, convertere corpus Christi in priorem substantiam panis, ut etiam in superioribus dixi. Cum ergo D. Thom. dicit, hæc esse impossibilia, non est intelligendum de potentia absoluta; sic enim esset improbabilis ejus sententia; sed intelligendum est, non posse fieri sine novis miraculis, quæ cum consecratione non habent necessariam connexionem, et ita exponit Cajet., et in superioribus, præsertim in commentario art. 4, notavimus hanc esse D. Thom. mentem in hac materia. Fateor tamen, stante hac expositione rationem non esse admodum efficacem, quoad illationem; satis vero est, esse probabilem. Secunda vero ratio est optima et efficax, quia substantia panis non potest redire ante instans, in quo fit generatio alterius ex speciebus sacramentalibus, quia toto illo tempore non recedit corpus Christi, quia toto illo tempore non est facta alteratio, quæ sufficeret ad corrumpendam substantiam panis; nam, si facta fuisset, prius etiam fuisset generatio, cum corruptio unius sit generatio alterius. Rursus nec redit substantia panis in eo instanti, quo fit generatio, quia tunc jam est facta alteratio sufficiens ad corrumpendum panem; unde nec jam sunt propriæ dispositiones ad substantiam panis requisitæ, nec materia prima est in eo instanti capax formæ panis, cum habeat formam alterius rei quæ ex illa in eodem instanti generatur.

2. Tertio refert D. Thom. opinionem asserentem, in instanti corruptionis ac generationis redire, seu creari materiam panis et vini, ut ex illa fiat generatio, quam etiam rejicit D. Thom., solum, quia non est asserendum in hoc mysterio miraculum, quod non accidat

ex ipsa consecratione, ex qua (inquit) non est, quod materia creetur, vel redeat.

3. Conclusio D. Thom., generationem factam ex accidentibus Eucharistiae fieri ex quantitate ut ex subjecto. — Quarto itaque concludit, hanc generationem fieri ex ipsa quantitate, quæ per consecrationem miraculose accepit, quod sit primum subjectum subsequentium formarum. Quæ sententia difficilima est, et ideo in ea explicanda varii sunt discipuli D. Thom.; duplum enim potest habere sensum: primus est planus et simplex, quem verba præ se ferunt, scilicet, solam quantitatem esse subjectum hujus generationis; ita ut res genita non constet ex forma, et propria materia, sed ex forma et quantitate, loco materiæ; et ita intellexerunt D. Thom. omnes, qui illum impugnant, et ex sectatoribus Ferrarensis, 4 contra Gentes, cap. 66, et verba D. Thom., hic, aperte hoc sonant, primo, quia dicit quantitatari dari ut sit primum subjectum, quod est proprium materiæ, ideoque dari illi omne illud, quod ad materiam pertinet. Secundo, quia dicit fieri generationem ex quantitate, sine novo miraculo; at vero quacumque ratione aliqua materia præter quantitatem necessaria sit, non poterit fieri sine novo miraculo. Nam si dieas, necessariam quidem esse novam actionem, non tamen esse necessarium novum miraculum, quia sequitur ex vi prioris consecrationis, contra hoc est, quia si hic esset sensus D. Thom., male impugnasset tertiam sententiam; nam similiter in ea dicendum esset, creationem seu redditum materiæ esse ex vi prioris consecrationis; quid est enim esse ex vi prioris consecrationis, nisi quod ex vi institutionis hæc actio est cum illa connexa, ut mysterium sit omnino sensibus occultum? Hoc autem dici potest de quacumque actione, sive haec actio vocetur redditus, sive creatio, sive conversio; parum enim hoc refert, magisque ad modum loquendi, quam ad rem pertinet. Unde sumitur tertium argumentum; nam D. Thom., impugnando tertiam opinionem, absolute negat redire materiam, quod generale est, sive dicatur redire per creationem, sive per conversionem, sive quocumque alio modo, ut expresse declarat Quodlib. 9, art. 5, ad 3. Ubi etiam exponit, non loqui solum de eadem numero materia, quæ prius fuit, neque in hoc constitui vim rationis, sed simpliciter de materia, quia non potest redire, nisi per novam actionem miraculosam. Secundo in solutione ad primum expresse negat, ibi

esse materiam ex qua fiat generatio, affirmat vero quantitatem supplere vicem ejus; et in solutione ad secundum addit, licet quantitas sit accidens, habere vim, et actum substantiæ; et in solutione ad tertium, clarissime subdit, quantitatæ, retenta propria natura, accidere miraculose vim et proprietatem substantiæ; et in 4, dist. 12, quæst. 1, art. 2, questione 4, dicit, sicut datur quantitatæ, ut subsistat, ita etiam dari, ut subjiciatur alteri formæ.

Præterea idem D. Thom., 4 contra Gentes, cap. 66, expresse reprobatur opinionem dicentem, accidentia miraculose converti in substantiam; unde concludit sola accidentia ad generationem substantiale sufficere. Nihilominus alii Thomistæ alium sensum adhibent, nimirum quantitatem panis in instanti generationis revera non manere, neque per se ipsam subjici formæ substanciali, aut substancialiter componere substantiam genitam, sed in illo instanti converti in materiam quantam, ex qua proxime fit generatio, et ideo dici, quantitatem accipere vim substantiæ, quia accipit vim transuendi in substantiam, non quod ipsa accipiat vim activam hujusmodi conversionis; hoc enim est impossibile, cum ipsa sit terminus a quo ejusdem conversionis, et desinat esse per illam; sed quod ex vi institutionis sequatur hæc conversio, et quantitatæ datum sit, ut media conversione, suppleat absentiam materiæ; ita exposuit D. Thom. Capreolus, in 4, quæst. 12, ad argument. cont. 3 conclus., quem secuti sunt Cajet., Soto, et alii, qui potissimum moti sunt hac ratione, quia hæc opinio in priori sensu est incredibilis; nam si littera D. Thom. sincere inspicatur, aliquantulum violenta videtur; favent tamen ultima verba art., in solut. ad 3; cum enim D. Thom. dixisset manere quantitatem in propria natura, et accipere proprietatem substantiæ, subdit: Et ideo potest transire in utrumque, id est, in substantiam et dimensionem; nam verbum, transire, conversionem significat, et ita ponderavit Capreol.; quanquam, si consideretur argumentum, et cum illo conjugatur solutio, magis videtur significare productionem, seu educationem formæ substancialis et accidentalis ex una quantitate; de hac enim re argumentum procedebat, et in solutione explicatur, quomodo hoc fiat, supposito priori miraculo. Et similem æquivocationem habent verba sequentis articuli in corp., et ad 2; ubi D. Thom. ait, species sacramentales converti in substantiam et species rerum, quæ ex eis generantur;

tamen in 4, loco supra citato, præsertim in solutionibus argumentorum, videtur apertius huic sensui favere. Quapropter satis obscura est in hac re mens D. Thom., nec video, quomodo possit satisfieri omnibus difficultatibus ibi expositis; unde in 4 Sent., præsertim solut. ad 4, hunc posteriorem sensum indicat; in hac vero 3 part., magis in priorem inclinat; de re vero ipsa in disputatione sequenti dicemus.

ARTICULUS VI.

Utrum species sacramentales possint nutrire (4, d. 12, quæst. 4, art. 2, quæst. 5. Et 4 contra, cap. 66. Et 1 Cor. 11, lect. 4, fin.).

1. Ad sextum sic proceditur. Videtur, quod species sacramentales non possint nutrire. Dicit enim Ambros. (lib. 5 de Sacram., cap. 4, in med., tom. 4): Non iste panis est, qui vadit in corpus, sed panis vite æternæ, qui animæ nostræ substantiam fulcit. Sed omne, quod nutrit, vadit in corpus. Ergo panis iste non nutrit. Et eadem ratio est de vino.

2. Præterea, sicut dicitur de Generatione (lib. 2, text. 50, tom. 2), ex eisdem nutrimur, ex quibus sumus. Species autem sacramentales sunt accidentia, ex quibus homo non constat; non enim accidens est pars substanciali. Ergo videtur, quod species sacramentales nutrit non possint.

3. Præterea, Philosophus 2 de Anima dicit (text. 47, tom. 2), quod alimentum nutrit, prout est substantia quædam, auget autem, prout est aliquid quantum. Sed species sacramentales non sunt substantia. Ergo non possunt nutrit.

Sed contra est, quod Apostol., 1 Cor. 11, loquens de hoc sacramento, dicit: Alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Ubi dicit Gloss. (ord. ibi), quod notat illos, qui post celebrationem sacri mysterii et consecrationem panis et vini, suas oblationes vendicabant, et aliis non communicantes soli sumebant, ita ut inde etiam inebriarentur. Quod quidem non posset contingere, si sacramentales species non nutrit. Ergo species sacramentales nutrit.

Respondeo dicendum, quod hæc quæstio difficultatem non habet, precedenti quæstione soluta. Ex hoc enim, ut dicitur 2 de Anima, cibus nutrit, quod convertitur in substantiam nutriti. Dicitum autem est (art. præc.), quod species sacramentales possunt converti in substantiam aliquam, quæ ex eis generatur. Per

eamdem autem rationem possunt converti in corpus humanum, per quam possunt converti in cineres, vel in vermes, et ideo manifestum est, quod nutriunt. Quod autem quidam dicunt, quod non vere nutriunt, quasi in corpus humanum convertantur, sed reficiunt et confor- tant quadam sensum immutatione (sicut homo confortatur ex odore cibi et inebriatur ex odore vini) ad sensum patet esse falsum. Talis enim refectione non diu sufficit homini, cuius corpus propter continuam deperditionem res- taurazione indiget, et tamen homo diu sus- tari posset, si hostias et vinum consecratum sumeret in magna quantitate. Similiter etiam non potest stare, quod quidam dicunt, quod species sacramentales nutriunt propter formam substancialis panis et vini, quae remanet, tum quia non remanet, ut supra habitum est, (quest. 75, art. 6), tum quia non est actus formae, nutrire, sed magis materiae, quae accipit formam nutriti, recedente forma nu- trimenti. Unde dicitur in 2 de Anima (tex. 45, tom. 2), quod nutrimentum in principio est dissimile, in fine autem simile.

Ad 1 ergo dicendum, quod facta consecra- tione duplicitate potest dici panis in hoc sacra- mento esse. Uno modo ipsæ species panis, quæ retinens nomen prioris substantiae, ut Gregor. dicit in homil. Paschali (refertur de Consecr., dist. 2, cap. Species). Alio modo potest dici panis mysticus de celo descendens. Ambros. ergo, cum dicit (loco cit.), quod iste panis non transit in corpus, accipit panem secundo modo, quia scilicet, corpus Christi non con- vertitur in corpus hominis, sed reficit mentem ejus; non autem loquitur de pane primo modo dicto.

Ad 2, dicendum, quod species sacramen- tales, etsi non sint ea, ex quibus corpus hominis con- stat, tamen in ea convertuntur, sicut dictum est (in corp. art.).

Ad 3, dicendum, quod species sacramentales quamvis non sint substantia, habent tamen virtutem substantiae, sicut dictum est (ibidem).

ARTICULUS VII.

Utrum species sacramentales frangantur in hoc sacra- mento (4, dist. 10, art. 1, ad 1, et dist. 42, quest. 1, art. 3, quest. 1 et 2; et 4 contra, c. 67. Et opusc. 2, cap. 8. Et 1 Cor. 11, lect. 5, col. 6).

1. Ad septimum sic proceditur. Videtur, quod species sacramentales non frangantur in hoc sacramento. Dicit enim Philos., 4 Meteor. (Summa 3, cap. 44, ante medium), quod cor-

pore dicuntur frangibilia propter determina- tam dispositionem pororum; quod non potest attribui sacramentalibus speciebus. Ergo sa- cramentales species non possunt frangi.

2. Præterea, fractionem sequitur sonus. Sed species sacramentales non sunt sonabiles. Dicit enim Philos., 2 de Anima (text. 77 et 78, tom. 2), quod sonabile est corpus durum, habens superficiem lenem. Ergo species sacra- mentales non franguntur.

3. Præterea, ejusdem videtur esse mandu- cari, frangi et masticari. Sed verum corpus Christi est quod manducatur, secundum illud Joan. 6: Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem; ergo corpus Christi est, quod frangitur et masticatur. Unde in confes- sione Berengarii dicitur (de Consecrat., d. 2, cap. Ego Berengarius): Consentio sancta Ro- manæ Ecclesiæ, et corde et ore profiteor, panem et vinum, quæ in altari ponuntur, post conse- crationem, verum corpus et sanguinem Christi esse, et in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi, et fidelium dentibus atteri. Non ergo fractio debet attribui sacramentalibus speciebus.

Sed contra est, quod fractio fit per divisio- nem quanti. Sed nullum quantum ibi dividitur, nisi species sacramentales, quia neque corpus Christi, quod est incorruptibile, neque substantia panis, quæ non manet, neque substantia vini. Ergo species sacramentales fran- guntur.

Respondeo dicendum, quod apud antiques circa hoc multiplex fuit opinio. Quidam enim dixerunt, quod non erat in hoc sacramento fractio secundum rei veritatem, sed solum secundum aspectum intuentum. Sed hoc non potest stare, quia in hoc sacramento veritatis sensus non decipitur circa ea, quorum judi- cium ad ipsum pertinet, inter quæ est fractio, per quam ex uno sunt multa, quæ quidem sunt sensibilia communia, ut patet in lib. 2 de Anima (tex. 64, tom. 2). Unde alii dixerunt, quod erat quidem ibi vera fractio, sine subjecto existente (alias non habetur, ly, exi- stente). Sed hoc etiam sensui contradicit. Apparet enim in hoc sacramento aliquid quantum, prius unum existens, postea in multa partitum, quod quidem oportet esse subjectum fractionis. Non autem potest dici, quod ipsum corpus Christi verum frangatur, primo quidem, quia est incorruptibile et impassibile. Secundo, quia est totum sub qualibet parte, ut supra habitum est (quest. 76, art. 3), quod quidem est contra rationem ejus, quod frangi-

tur. Unde relinquitur, quod fractio sit, sicut in subjecto, in quantitate dimensiva panis, sicut et alia accidentia. Et sicut species sacra- mentalis sunt sacramentum corporis Christi veri, ita fractio hujusmodi specierum est sa- cramentum Dominicæ passionis, quæ fuit in corpore Christi vero.

Ad 1 ergo dicendum, quod sicut in speciebus sacramentalibus remanet rarum et densum, ut supra dictum est (art. 2 hujus quest., ad 3), ita etiam remanet ibi porositas, et per conse- quens fragilitas.

Ad 2, dicendum, quod densitatem sequitur duritia. Et ideo, ex quo in speciebus sacra- mentalibus remanet densitas, consequens est, quod remaneat ibi duritia, et per consequens sonabilitas.

Ad 3, dicendum, quod illud, quod manducatur in propria specie, ipsum et frangitur et masticatur in sua specie. Corpus autem Christi non manducatur in sua specie, sed in specie sacramentali. Unde et super illud Joan. 6: Caro non prodest quicquam, dicit Augustin. (tract. 27 in Joan., inter princip. et med., tom. 9): Hoc est intelligendum secundum illos, qui carnaliter intelligebant; carnem quippe sic intellexerunt, quomodo in cadavere dilata- niatur, aut in macello venditur. Et ideo ipsum corpus Christi non frangitur, nisi secundum speciem sacramentalem. Et hoc modo intelligenda est confessio Berengarii (posita in arg.), ut fractio et attrito dentium referatur ad speciem sacramentalem, sub qua vere est cor- pus Christi.

COMMENTARIUS.

Quæstio hujus articuli, quantum ad rem spectat, non habet difficultatem, nam res est sensibus nota; nam cum species sacramen- tales continuæ sint, et extensæ in se, et in ordine ad locum, facile possunt discontinuari, et hoc est frangere; dicuntur autem esse sub- jectum fractionis, quia sunt subjectum motus, quo fractio fit, et terminantur terminis, qui inde resultant. Quod vero spectat ad denomina- tionem, respectu corporis Christi, tractatum est supra, disput. 10 de Euchar., seu 48, sect. 4, ubi solutionem ad 3 hujus articuli explicatam reliquimus.

Utrum aliquis liquor possit vino consecrato commis- céri (4, dist. 12, quest. 1, art. 2, q. 6; et Quodlib. 10, art. 8).

ARTICULUS VIII.

Utrum aliquis liquor possit vino consecrato commis- céri (4, dist. 12, quest. 1, art. 2, q. 6; et Quodlib. 10, art. 8).

1. Ad octavum sic proceditur. Videtur, quod vino consecrato non possit aliquis liquor misceri. Omne enim, quod permiscetur alicui, recipit qualitatem ipsius. Sed nullus liquor potest recipere qualitatem sacramentalium specierum, quia accidentia illa sunt sine sub- jecto, ut dictum est (art. 1 hujus quest.). Ergo videtur, quod nullus liquor possit per- misceri speciebus sacramentalibus vini.

2. Præterea, si aliquis liquor permisceatur illis speciebus, oportet, quod ex his fiat aliquid unum. Sed non potest fieri aliquid unum, neque ex liquore, qui est substantia, et spe- ciebus sacramentalibus, quæ sunt accidentia, neque ex liquore et sanguine Christi, qui ra- tione suæ incorruptibilitatis neque additionem recipit, neque diminutionem. Ergo nullus liquor potest admisceri vino consecrato.

3. Præterea, si aliquis liquor admisceatur vino consecrato, videtur, quod etiam ipsum efficiatur consecratum, sicut aqua, quæ ad- miscetur aquæ benedictæ, efficitur benedicta. Sed vinum consecratum est vere sanguis Christi. Ergo etiam liquor permistus esset sanguis Christi. Et ita aliquid fieret sanguis Christi aliter, quam per consecrationem, quod est inconveniens. Non ergo vino consecrato potest aliquis liquor permisceri.

4. Præterea, si duorum unum totaliter cor- rumpatur, non erit mistio, ut dicitur in 1 de Gener. (text. 82, usque ad 90, tom. 2). Sed ad permissionem cuiuscumque liquoris, videtur corrumpi totalis species sacramentalis vini, ita quod sub ea desinat esse sanguis Christi, tum quia magnum et parvum sunt differentiae quantitatis, et diversificant ipsam sicut album et nigrum, colorem; tum etiam quia liquor permistus, cum non habeat obsta- culum, videtur undique diffundi per totum, et ita desinit ibi esse sanguis Christi, qui non est ibi simul cum alia substantia. Non ergo aliquis liquor potest permisceri vino consecrato.

Sed contra est, quod ad sensum patet, alium liquorem vino permisceri posse post consecra- tionem, sicut et ante.

Respondeo dicendum, quod istius quæstionis veritas manifesta est ex præmissis. Dictum est enim supra (art. 1 et 5 hujus quest.), quod

species in hoc sacramento remanentes, sicut adipiscuntur virtute consecrationis modum essendi substantiæ, ita etiam consequuntur modum agendi et patiënti, ut, scilicet, agere et pati possint quicquid ageret vel pateretur substantia, si ibi præsens existeret. Manifestum est autem, quod si esset ibi substantia vini, liquor aliquis posset ei permisceri. Hujus tamen permissionis diversus esset effectus, et secundum formam liquoris, et secundum quantitatem. Si enim permisceretur aliquis liquor in tanta quantitate, quod posset diffundi per totum vinum, totum fieret permistum. Quod autem est commistum ex duobus, neutrum miscibilum est, sed utrumque transit in quoddam tertium ex his compositum. Unde sequeretur, quod vinum prius existens, non remaneret, sed liquor permistus esset alterius speciei; puta, si permisceretur aqua, solvereatur species vini, et esset liquor alterius speciei; si autem esset ejusdem speciei liquor adjunctus (puta, si vinum permisceretur vino) remaneret quidem eadem species, sed non remaneret idem numero vinum, quod declarat diversitas accidentium, puta si unum vinum esset album et aliud rubeum. Si vero liquor adjunctus esset tam parvæ quantitatis, quod non posset perfundi per totum, non fieret totum vinum permistum, sed aliqua pars ejus. Quæ quidem non remaneret eadem numero propter permissionem extranæ materiæ; remaneret tamen eadem specie, non solum, si parvus liquor permistus esset ejusdem speciei, sed etiam si esset alterius speciei, quia gutta aquæ multo vino permista, transit in speciem vini, ut dicitur 1 de Gener. (text. 34, 39 et 88, tom. 2). Manifestum est autem ex predictis (art. 4 hujus quest., et q. 76, art. 6, ad 3), quod corpus et sanguis Christi remanent in hoc sacramento, quamdiu illæ species manent eodem numero; consecratur enim hic panis et hoc vinum. Unde si fiat tanta permissione liquoris cuiuscumque, quod pertingat ad totum vinum consecratum et fiat permistum, erit aliud numero et non remanebit ibi sanguis Christi. Si vero fiat tam parva alicuius liquoris adjunctio, quod non possit diffundi per totum, sed usque ad aliquam partem specierum, desinet esse sanguis Christi sub illa parte vini consecrati, remanebit tamen sub alia.

Ad 4 ergo dicendum, quod Innocent. III dicit (in decr., lib. 3, tit. 41, c. Cum Marthæ, § Quæsivisti), quod ipsa accidentia vinum appositorum videntur afficeri, quia si aqua

fuerit apposita, vini saporem assumit; continet igitur, accidentia mutare subjectum, sicut et subjectum contingit accidentia permutare; cedit quippe natura miraculo, et virtus supra consuetudinem operatur. Hoc tamen non est sic intelligendum, quasi idem numero accidentis, quod prius fuit in vino ante consecrationem, postmodum fiat in vino apposito, sed talis permutatio fit per actionem. Nam accidentia vini remanentia, retinent actionem substantiæ secundum predicta (in corp. art.), et ita immutando, afficiunt liquorem appositum.

Ad 2, dicendum, quod liquor appositus vino consecrato, nullo modo miscetur substantiæ sanguinis Christi, miscetur tamen speciebus sacramentalibus. Ita tamen quod permissione facta, corrumpuntur predictæ species, vel in toto, vel in parte, secundum modum, quo supra dictum est (art. 5), quod ex speciebus illis potest aliquid generari. Et si quidem corrumpantur in toto, nulla jam remanet quæstio, quia jam totum erit uniforme. Si autem corrumpantur in parte, erit quidem una dimensio secundum continuatatem quantitatis, non tamen una secundum modum essendi, quia una pars ejus erit sine subjecto, alia erit in subjecto, sicut si aliquod corpus constituatur ex duobus metallis, erit unum corpus secundum rationem quantitatis, non tamen unum secundum speciem materiæ.

Ad 3, dicendum, quod sicut Innocent. III dicit in Decretali predicta (loco citat. in sol. 1 art.), si post consecrationem calicis aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, neque sanguini commiscetur; sed accidentibus prioris vini commistum, corpori, quod sub eis latet, undique circumfunditur, non madidans circumfusum. Quod quidem intelligendum est, quando non fit tanta permissione liquoris extranei, quod sanguis Christi desinat esse sub toto; tunc enim dicitur undique circumfundi, non quia tangat sanguinem Christi secundum ejus proprias dimensiones, sed secundum dimensiones sacramentalis, sub quibus continetur. Nec est simile de aqua benedicta, quia illa benedictio nullam mutationem facit circa substantiam aquæ, sicut facit consecratio vini.

Ad 4 ergo dicendum, quod quidam possebunt, quod quantumcumque parva fiat extranei liquoris permistio, substantia sanguinis Christi desinit esse sub toto, et hoc ratione inducta (in argum.). Quæ tamen non cogit, quia magnum et parvum diversificant quantitatem dimensivam, non quantum ad ejus essentiam,

sed quantum ad determinationem mensuræ. Similiter etiam liquor appositus adeo potest esse parvus, quod sua parvitatem impediatur, ne diffundatur per totum, et non solis dimensionibus, quæ licet sint sine subjecto, tamen obstant alteri liquori, sicut et substantia, si ibi adasset, secundum ea quæ præmissa sunt.

DISPUTATIO LVII.

DE HIS, QUÆ POSSUNT SPECIES SACRAMENTALES AGERE ET PATI.

Disputat. 19 de Eucharist. — Quoniam materia hujus disputationis philosophica valde est, eam breviter expedire curabimus, primo que dicemus de actione tam intentionali, quam materiali, postea de passione tam accidental, quam substantiali.

SECTIO I.

Utrum species sacramentales possint consecratae efficeri, quicquid poterant non consecratae.

1. Species consecratae possunt facere omnem actionem intentionalem, quam non consecratae efficere possunt. — Dico primo: possunt species consecratae efficere omnem actionem intentionalem, quam antea poterant. Ita D. Thom. hic, et supra, q. 75, art. 5, et omnes Theologi. Et patet experientia, quæ necessaria fuit ad occultandum mysterium et fidem conservandam. Ratio vero jam est facta in commentariis, quia tota ratio agendi hujusmodi actionum est accidentalis forma, quæ eadem, eodemque modo perseverat; quod autem quantitas per se sit, vel in subjecto, nihil refert ad hanc actionem, præsertim, quia ipsa non imprimet speciem sui, sed modificat qualitates per se primo sensibiles eodem modo, quo antea. Atque hinc expeditur prolixa disputatio, quam Soto persequitur d. 9, quest. 2, art. 5, de notitiis sensitivis et intellectivis, quas species sacramentales possunt in nobis efficere; ubi contendit, posse tam in sensu, quam in intellectu, causare non solum notitiam accidentis, sed etiam substantiæ. Dicendum autem est, idem omnino posse efficere in quacumque potentia post consecrationem, quod antea poterant, quia per se nihil aliud possunt, quam efficere species in sensibus externis, in quo eamdem vim semper habent, ut dixi. Unde fit, has species non posse per se causare notitiam substantiæ, sed accidentis per modum ejusdem concreti, ut

2. Species consecratae possunt efficere omnem accidentalem alterationem, quam ante consecrationem. — Dico secundo: species consecratae possunt efficere omnem accidentalem alterationem, quam antea poterant. Est etiam communis, et habet idem fundamentum, quia tota ratio agendi in hujusmodi alteratione est aliqua qualitas; quantitas vero per se non concurrit, sed solum ut sustentans qualitatem. Quod si interdum ad actionem aliquam videtur per se concurrere, ut ad imprimentum impetum, ad dividendum aliiquid, vel suo loco pellendum, id non facit absque qua-